

Vragen aan... Jurgen Nieuwkoop

Hoe ben je in mossen geïnteresseerd geraakt?

Dat was in de herfst van 1985. Ik keek al langer naar vaatplanten en werd nieuwsgierig naar die kleine plantjes die daartussen en onder groeien. Ik had de mosflora van Margadant en During (1982) gekocht en determineerde *Bryum rubens* uit de tuin als eerste mos. Hoewel, 'tuin', in mijn studentenwoning was dat een binnenplaatsje met een plantenbak van één vierkante meter. Dat mos heette toen overigens nog *B. radiculosum* subsp. *radiculosum* var. *rubens*. En dankzij het DNA-barcodingproject en het werk van Rienk-Jan Bijlsma reken

Jurgen viert vakantie op het Deense Oostzee-eiland Bornholm.

ik de collectie nu tot *Ptychostomum touwii*. Als je overigens weer eens in Margadant en During bladdert, valt op hoe enorm onze mossenkennis in de afgelopen 35 jaar gegroeid is. In de herfst van 1986 organiseerde de KNNV Eindhoven de jaarlijkse paddestoelenexcursie naar Landgoed De Wielewaal. Op de lemige paadjes ging mijn aandacht meer uit naar mossen dan naar paddestoelen. Daar had ik het geluk om Huub van Melick te ontmoeten. Hij heeft mij enorm geholpen bij mijn eerste stappen in de bryologie.

Naast Pottiaceae-liefhebber ben je ook heel goed thuis in de flora van het Land van Maas en Waal. Wat zijn volgens jou de belangrijkste kansen en bedreigingen voor mossen in dit deel van Nederland?

Voordat ik op die vraag een antwoord geef, eerst nog een reactie op de vraag van Bart van Tooren in de vorige aflevering. Hij vroeg over de inventarisatie van het Land van Maas en Waal: bleef het steeds leuk om te doen en heb je al een volgend project op het oog? Het antwoord is ja, het bleef steeds leuk. Hoewel er agrarische km-hokken met weinig soorten waren, bracht vrijwel elke excursiedag toch weer een verrassing. Dat ligt natuurlijk ook wel aan hoe hoog je de lat van je verwachting legt. Daarnaast krijgt zo'n groot project ook een eigen dynamiek: naarmate je verder komt, groeit de 'drive' om het af te maken. Ik heb geen plannen om nog een keer zo'n inventarisatieproject uit te voeren, maar heb mijn oog inmiddels wel op de Bommelerwaard laten vallen. Ik doe daar iets meer aan 'cherry-picking' door alleen de natuurgebieden te onderzoeken. Die staan beschreven in een uitgave *Bommelerwaard Natuurlijk!* uit 2015. Het is opmerkelijk hoe weinig mosgegevens er van veel van die gebieden bekend zijn.

Dan de vraag over kansen en bedreigingen. Die bestaan in de uiterwaarden vooral uit natuurontwikkeling als kans en hoogwater-maatregelen als bedreiging. Positief is het vertrek van intensieve landbouw uit de uiterwaarden en de aanleg van nevengeulen en plassen. Negatief is het kappen van oibossen zodra ze enige leeftijd krijgen. In het binnendijkse gebied spelen dezelfde problemen als in de rest van Nederland: intensivering van de landbouw, vermessing en verdroging. Alleen natuurontwikkeling biedt daar enig soelaas met kortstondig interessante pioniervegetaties.

Wat is je favoriete mos?

Ik denk niet direct aan één favoriet mos, maar aan een favoriet biotoop met bijbehorende soorten. Dat is voor mij open lemige bodem vroeg in het jaar in het Mediterrane gebied. Ik heb daar veel gebotaniseerd en een mooie helling met lemige plateautjes tussen rotsblokken in de maquis is voor mij het Walhalla. Liefst net na een regenbuitje. Naast veel Pottiaceae zijn hier ook allerlei thalleuze levermossen zoals *Mannia androgyna*, *Targionia hypophylla*, *Oxymitra incrassata* en vele *Riccia*-soorten te vinden. In maart 2020 vond ik op zo'n helling in Andalusië *Pyramidula tetragona*. Echt zo'n soort die je al heel lang uit de boeken kent en maar zelden in levenden lijve tegenkomt. Als ik dan toch een favoriet moet kiezen, is het denk ik het geslacht *Microbryum*, bijvoorbeeld *M. conicum*. Zo'n soort met zijn blaadjes in een rozet en het gesteelde kapseltje vertegenwoordigt voor mij de essentie van een mosplantje. En daarbij is het van een ongekende elegantie!

Aan wie geef je het stokje door in deze rubriek en waarom?

Aan Harry Waltje. Ik hoor dat hij met Jacob Koopman aan een nieuwe Friese mossenatlas gaat werken. Daar wil ik graag meer over horen.